
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип, Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip, Macedonia	Voronezh State University Russia

Трета меѓународна научна конференција   Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО
FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип   Штип   Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија
Goce Delcev University in Stip,
Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Трета меѓународна научна конференција

Третья международная научная конференция

Third International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

26-27 април 2018 / 26-27 апреля 2018 / 26-27 April 2018
Штип Штип Stip

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821(062)
811(062)
316.7(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (3 ; 2018 ; Штип)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Трета меѓународна научна конференција, 26-27 април 2018, Штип = Филологија, култура и образование : сборник статей / Третья международная научная конференция, 26-27 апреля 2018, Штип = Philology, culture and education : conference proceedings / Third International Scientific Conference, 26-27 April 2018, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев” = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2018

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 737 стр. , табели, граф. прикази. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.12.2018. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-593-9

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)
Образование - Собири

COBISS.MK-ID 109270026

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Билјана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татјана А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓергиевска (Македонија)
Мария Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стояновска-Иванова (Македонија)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Заболотная (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биљана Мариќ (Боснија и Херцеговина)
Душко Певуља (Боснија и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италија)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Србија)
Селена Станкович (Србија)
Тамара Валчич-Булич (Србија)
Ахмед Гюншен (Турција)
Неджати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турција)
Карин Рукэ-Брутэн (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Ученый секретарь

Марица Тасевска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техническое редактирование

Костадин Голаков
Марица Тасевска
Славе Димитров

Адрес организационог комитета

Универзитет им. Гоце Делчева – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежски државни универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-сајт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalişkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Marica Tasevska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar – CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF INTERCULTURAL EDUCATION IN MACEDONIA	13
2. Angelovska Irena – MULTICULTURAL MUSIC EDUCATION- OPPORTUNITIES, ACHIEVEMENTS, IMPROVEMENTS	21
3. Асимопулос Панаџис – НЮАНСЫ НИЦШЕАНСКОГО НИГИЛИЗМА В ФЁДОРЕ ДОСТОЕВСКОМ: «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ» И «БЕСЬ»	33
4. Балек Тијана – АКЦИОЛОШКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ФРАЗЕМА С КОМПОНЕНТАМА НЕБО И ЗЕМЉА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КВАЛИФИКАЦИЈА ЉУДСКИХ ОСОБИНА И СИТУАЦИЈА	45
5. Бужаровска Елени – ПРИМАРНОСТА НА СЕМАНТИЧКИОТ ПРИОД ВО АНАЛИЗАТА НА ГЛАГОЛИТЕ	53
6. Величковска Родна – ЖЕТВАТА И ЖЕТВАРСКОТО ПЕЕЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА (КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ)	65
7. Веселиновска Снежана Ставрева – СТАВОВИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА СТУДЕНТИТЕ ОД ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ЗА СВОЈАТА ОСПОСОБЕНОСТ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВАТА ПО ПРИРОДНИ НАУКИ	75
8. Гладышева Светлана Николаевна – БЕЛАЯ АРМИЯ В ПУБЛИЦИСТИКЕ А. И. КУПРИНА, И. С. ШМЕЛЕВА И Р. Б. ГУЛЯ	87
9. Голаков Костадин, Ниами Емил – СТИЛОТ НА ПРЕВОДОТ НА ДРАМАТА НА А. П. ЧЕХОВ „ВИШНОВАТА ГРАДИНА“ ОД МАРИЈА НАЈЧЕВСКА-СИДОРОВСКА	95
10. Грачева, Жанна – ПОХВАЛА, КОМПЛИМЕНТ И ЛЕСТЬ КАК РЕЧЕВОЈ АКТ (НА МАТЕРИАЛЕ ТВОРЧЕСТВА В. НАБОКОВА)	103
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА ПЕРФЕКТОТ ВО IX ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО	109
12. Грујовска Сашка – ГРАМАТИЧКИ СРЕДСТВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ ПРЕКАЖАНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	119
13. Денкова Јованка – КЕРОЛОВСКАТА ФАНТАСТИКА НА ЈАН ЛАРИ	127
14. Денковска Милица – ПАТУВАЊЕТО КАКО ИСТРАЖУВАЧКИ КОНЦЕПТ ВО КНИЖЕВНИТЕ СТУДИИ	139
15. Деревская Евгения – ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ЧЕЛОВЕКА ПО ЕГО ОТНОШЕНИЮ К ТРУДУ (ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	149
16. Дѳгтева Ярославна – ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД В РОМАНЕ «ИДИОТ» Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО	155
17. Димитриева-Ѓорѓиевска Марина – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА. УЛОГАТА, СТАВОВИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА НАСТАВНИКОТ ВО НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС	161

18. Димова Марија Ѓорѓиева – (ИНТЕР)ТЕКСТУАЛНИ ТРАНСМИГРАЦИИ	169
19. Донеv Драган, Крстева Марија – ПОТРЕБАТА ОД ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ	179
20. Ѓорѓиевска Ева – СЕМИОТИКАТА НА „ПРАШКИТЕ ГРОБИШТА“ ОД УМБЕРТО ЕКО	185
21. Erol Çalişkan, Şerife Seher – AN EXAMPLE TO THEATRICAL VILLAGE PLAYS FROM THE BOLU REGION: HASAN PLAY	195
22. Žigić Vesna - SOCIAL NETWORKS AND EDUCATION OF THE BLIND AND VISUALLY IMPAIRED STUDENTS	203
23. Ivanovska Lela – THE ROLE OF METACOGNITIVE LISTENING STRATEGIES IN LEARNING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE	213
24. Jugreva Marija – LEXICAL PROCESSING: MODELS OF WORD RECOGNITION	221
25. Караниколова-Чочоровска Луси – ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РАСКАЗОТ „СТАРИТЕ ДНИ“ ОД БОРА СТАНКОВИЌ	229
26. Кирова Снежана, Кузмановска Драгана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО БРОЕВИ ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	237
27. Kitanovska–Kimovska Sonja, Neshkovska Silvana – HANDLING OF CULTURE-SPECIFIC TERMS IN TRANSLATION	247
28. Ковачева Лидија – СИМБОЛИКАТА НА РОЗАТА ВО РИМСКИТЕ ПРАЗНИЦИ И ПОГРЕБНИТЕ ОБИЧАИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА ТРАДИЦИЈА	259
29. Kovačević Maја – COMPOUNDS IN THE SERBIAN ENGINEERING DISCOURSE	267
30. Кожинкова Весна – КУЛТУРНИОТ И ЕТНИЧКИОТ ИДЕНТИТЕТ НА ЕГЕЈСКИТЕ МАКЕДОНЦИ ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ РОМАН	275
31. Коцева Ана – A CROSS-CULTURAL STUDY OF COMPLAINT STRATEGIES BY MACEDONIAN AND AMERICAN HIGH-SCHOOL STUDENTS	287
32. Коцева Весна, Тодорова Марија – КРЕИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ СО СТРУКТУРИРАН ИНПУТ ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	293
33. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана – РАЗВОЈОТ НА КУЛТУРАТА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОНИТЕ МЕДИУМИ	301
34. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – КОЛОКАЦИИТЕ КАКО НЕИДИОМАТСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ ПРОСЛЕДЕНИ ПРЕКУ ПРИМЕРИ ОД ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	309
35. Кусевска Марија, Ивановска Билјана, Даскаловска Нина – УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	317
36. Kyrchanoff Maksym W. – NON-ACADEMIC FORMS OF CONSTRUCTIVISM IN FOLK HISTORICAL IMAGINATIONS IN MACEDONIA AND SLOVENIA	325
37. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ ПЕЧАТНЫХ СМИ	333

38. Lah Meta – GAMES SERVING AS DIDACTIC TOOLS: ATTITUDES OF PROSPECTIVE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES	339
39. Леонтиќ Марија – ИДНО ВРЕМЕ ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	349
40. Лесных Наталья – ДЕ- И РЕМИФОЛОГИЗАЦИЈА ИСТОРИИ В ПЬЕСЕ М. УГАРОВА «ГОЛУБИ».....	361
41. Ljubicic Gordana – IS GRAMMAR-TRANSLATION METHOD REALLY DEAD	371
42. Ljubotenska Dragana – SOCIAL MEDIA AND THE LATEST TENDENCIES IN WORD FORMATION AMONG TEENAGERS	379
43. Маролова Даринка – ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ МЕЃУ СПЕЦИФИЧНИТЕ ГРАМАТИЧКИ ФЕНОМЕНИ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	385
44. Магдинчева-Шопова Марија, Бошков Тајјана, Јошески Душко – ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНОТО РАБОТЕЊЕ	395
45. Мартиновска Виолета – ПРИДОНЕСОТ НА АКАДЕМИК ВЛАДИМИР МОШИЊ ЗА СЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ ВО МАКЕДОНИЈА	405
46. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: НОВИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА ПРАКТИКА	411
47. Митковска Лилјана – ИЗРАЗУВАЊЕ НАДВОРЕШНА ПРИСВОЈНОСТ: МАКЕДОНСКИОТ НАСПРЕМА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	419
48. Младеноски Ранко – ПОЕЗИЈАТА ВО РОМАНИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ	429
49. Morris Kevin – CHINESE CUBANS. TRANSNATIONAL ORIGINS AND REVOLUTIONARY INTEGRATION	439
50. Нагина Ксения – ДИАЛОГ М. КУНДЕРЫ И Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: К ВОПРОСУ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО МОТИВАХ	451
51. Николенко Делфина Јованова – КОРЕЛАЦИЈА, МОРФОЛОШКА АНАЛИЗА И ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ ЗБОРУВАЧИТЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ	461
52. Николовска Виолета – СЕМАНТИЧКО-СИНТАКСИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ НА ГЛАГОЛОТ ЧУВСТВУВА	469
53. Обухова Елена – ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ИМЕН СОБСТВЕННЫХ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА МАКЕДОНСКИЙ ЯЗЫК НА ПРИМЕРЕ РОМАНА Д.ДАНИЛОВА «ОПИСАНИЕ ГОРОДА»	477
54. Овсянникова Ксения – РЕДАКТОРСКАЯ ПРАКТИКА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.	485
55. Павлова Ирена, Ивановска Билјана – ЗБОРООБРАЗУВАЧКИ ПРОЦЕСИ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ ИЗВЕДЕНИ ОД СОПСТВЕНИ ИМИЊА ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	491
56. Panajotović Artea – YIN-YANG DUALISM IN GETHENIAN BIOLOGY AND POLITICS IN URSULA K. LE GUIN’S THE LEFT HAND OF DARKNESS	499

57. Петреска Весна – ЖИВОТИНСКИОТ КОД ВО СВАДБЕНАТА ОБРЕДНОСТ: КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И РУСИЈА	507
58. Петровска-Кузманова Катерина – НАРОДНА ДРАМА, МАКЕДОНСКО-РУСКИ ПАРАЛЕЛИ	515
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste – LADY CAROLINE LAMB AND LORD BYRON: GLENARVON - A VAMPIRE OR A WANDERING JEW.....	523
60. Продановска-Попоска Весна – ПРЕГЛЕД НА МАКЕДОНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ГЛАСОВЕН СИСТЕМ: ВЛИЈАНИЕТО НА МАЈЧНИОТ ЈАЗИК ВО СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК	529
61. Ристова-Михајловска Милена – ЖАНРОТ ПОЛЕМИКА ВО ДОМАШНАТА И СВЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА.....	541
62. Рыбачева Лариса – ВЕРБАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИЈ В РУССКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЕ МИРА	549
63. Сахарова Дарња – МЕСТО НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ: ИТОГИ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ. РЕДАКТОРСКИЙ АСПЕКТ	555
64. Сидорова Елена, Швецова Ольга – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ И ВУЗЕ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.	563
65. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ПРОБЛЕМЕ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОГО СИНТЕЗА В РУССКОЙ ФИЛОСОФИИ XX ВЕКА	571
66. Симоска Силвана – „СВЕТОТ КАКО ПОЛЕ ЗА КУЛТУРЕН НАТПРЕВАР МЕЃУ НАРОДИТЕ“ – ТЕОРИСКИТЕ ПРЕМИСИ ЗА КУЛТУРАТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	581
67. Станојоски Игор – КОНКЛУЗИВОТ ВО БУГАРСКИОТ ЛИТЕРАТУРЕН ЈАЗИК И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ДИЈАЛЕКТИ	591
68. Stojanovska-Ilievaska Natasha - THE MACEDONIAN COMPONENT OF THE 1. INTERNATIONAL CORPUS OF LEARNER ENGLISH	597
69. Сулејмани Умит - ПРЕЧКИ ВО КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ ОД АСПЕКТ НА НАСТАВНИЦИТЕ	603
70. Тантуровска Лидија – „ВАСИЛИА ПРЕКРАСНА“	613
71. Тасевска Марица, Миленкоска Милкица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	635
72. Тернова Татјана – ПРОБЛЕМА НОВИЗНЫ В ЛИТЕРАТУРА АВАНГАРДА: РУССКИЙ ИМАЖИНИЗМ	643
73. Тихонова Ольга – ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ КРИМИНАЛЬНОГО ЖАНРА В СОВРЕМЕННЫХ ГЕРМАНО-СКАНДИНАВСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ТЕЛЕВИЗИОННОМ КИНО	651
74. Тодорова Марија, Коцева Весна – УСВОЈУВАЊЕ НА ТРЕТ ЈАЗИК (J3)	659
75. Trajchev Stefan, Trajchovska Marina – THE PLURILINGUALISM CONCEPT IN THE LEARNING OF THE SECOND FOREIGN LANGUAGE	665
76. Тренчовска Софија – КАРНЕВАЛИСТИЧКОТО НАСПРОТИ ХУМАНИСТИЧКОТО ДОЖИВУВАЊЕ НА СВЕТОТ	673

77. Тренчовски Горан – ДИОНИЗИСКОТО ВО ДРАМАТА „СЛОВЕНСКИ ОРФЕЈ“	681
78. Ulanska Tatjana – TEACHING CULTURE IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM IN ALL LEVELS OF EDUCATION IN MACEDONIA	691
79. Урумова-Марковска Славица - ЃАВОЛОТ И САМОВИЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР И НИВНАТА ИМАГИНАРНА ПРЕОБРАЗБА ВО РАСКАЗИТЕ НА МИТКО МАЏУНКОВ	701
80. Фьон Фам Май – УСТАРЕВИШИЕ НАИМЕНОВАНИЯ ОДЕЖДЫ 1. В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ И.А. БУНИНА	709
81. Hadzi-Nikolova Adrijana, Tasevska Marica – EDUCATIONAL TECHNOLOGY, THREAT OR BENEFIT TO TEACHERS	715
82. Чарыкова Ольга – ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА МЕТАФОРИЧЕСКОЙ НОМИНИЦИИ	727
83. Чурсина Дарья – НАИМЕНОВАНИЯ ЖИЛИЩА В ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРАХ В ЭТНОЛИНГВИСТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	735
84. Шеху Флорина, Котева Мојсовска Татјана – ПОСТАВЕНОСТА НА КОМУНИКАЦИСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ ВО ИНИЦИЈАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИ	741
85. Шутаров Васко – ПРОЕКЦИИ ЗА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА, СПОРЕД „НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА КУЛТУРАТА ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2018-2022 ГОДИНА“	751
86. Wanke Michal – MOVING LAB BEYOND THE BORDERS. RESEARCH NOTES A PROPOS THE FREEDOMBUS INTERDISCIPLINARY PROJECT	759

УЛОГАТА НА ЕМПИРИСКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ЗА РАЗВИВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

Марија Кусевска¹, Билјана Ивановска², Нина Даскаловска³

¹Вонреден професор, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип,
marija.kusevska@ugd.edu.mk

²Редовен професор, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип,
biljana.ivanovska@ugd.edu.mk

³Вонреден професор, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип,
nina.daskalovska@ugd.edu.mk

Апстракт

Предмет на ова истражување е говорниот чин на приговарање во меѓујазикот на македонските изучувачи на англискиот јазик. Тоа има за цел да го сврти вниманието кон два значајни аспекти во изучувањето на странските јазици. Прво, сметаме дека со засилувањето на глобализацијата и зголемувањето на комуникацијата меѓу луѓето од различни култури, се зголемува и потребата за вклучување на прагматиката во наставните програми. За жал, и покрај тоа што прагматичките компетенции како концепт се составен дел и на ЗЕРП (Заедничката европска рамка за референтни нивоа), во наставата на нив не се обрнува внимание. Второ, овој труд ја илустрира нашата заложба наставните програми за изучувањето на странските јазици воопшто, и за развивањето на прагматичките компетенции посебно, да се изработуваат врз основа на емпириски истражувања спроведени со македонски изучувачи во македонски услови.

Клучни зборови: меѓујазик, прагматичка компетенција, говорни чинови, наставни програми, експлицитни инструкции

1. Вовед

Со развојот на глобализацијата се зголеми потребата од комуникација меѓу луѓето од различни култури и јазици, а со тоа се зголеми и потребата за составување програми врз прагматичка основа. Развивањето прагматичка компетенција во вториот/странскиот јазик е тема на многу истражувања од областа на меѓукултурната прагматика и прагматиката на меѓујазикот (Bardovi-Harlig, 1999; 2001; Barron, 2003; Blum-Kulka, House, & Kasper, 1989; Cohen & Ishihara, 2005; Ishihara & Cohen, 2010; Kasper & Blum-Kulka, 1993; McConachy & Hata, 2013; Trosborg, 2010; Wigglesworth & Yates, 2007 etc.), но на тоа сè уште не се обрнува внимание во наставата и во обуката на идните наставници. Сепак бројот на оние кои денеска се занимаваат со овој проблем се зголемува (Alcón

& Martínez-Flor, 2008; Ishihara, 2011; LoCastro, 2012; Rose, 2000; 2009). Прагматичката компетенција е вклучени и во Заедничката европска рамка на референтни нивоа (Council of Europe, 2001).

Иако постои општа согласност дека прагматиката треба да биде застапена во наставата по странски јазици, постојат прашања за кои треба да се расправа: 1. Кои јазични карактеристики треба да бидат вклучени во програмата? 2. Кога би било соодветно тие да се работат? и 3. Каква методологија треба да се примени за нивно совладување? (Roever, 2009; Cohen, 2017). Ровер (Roever, 2009) смета дека главниот проблем во врска со вклучувањето на прагматиката во наставата е фактот дека таа не се работи систематски и не е инкорпорирана во методолошките пристапи, кои претежно се занимаваат со граматика, вокабулар и четирите јазични вештини.

Коен и Ишихара (Cohen & Ishihara, 2005) направиле сериозен обид за вклучување на следните компоненти во нивниот прагматички силабус: социопрагматички опис на секоја од ситуациите, задачи за подигнување на свесноста за прагматичките вредности, автентични примери, информации за прагматичките карактеристики на јазичните форми, вежби за прагматичката употреба на јазичните форми, фидбек на изучувачите дали правилно ги користат овие форми и библиографија за сите говорни чинови вклучени во силабусот.

Овој труд ја подржува идејата дека составувачите на програмите за учување странските јазици треба да ги земаат во предвид емпириските истражувања. Затоа тука ќе го опишеме проектот користен за овој труд и резултатите врз основа на кои го составивме нашиот прагматички силабус.

2. Опис на проектот

Резултатите кои ги користиме во овој труд беа добиени во рамките на проектот „Улогата на експлицитните инструкции за развивање прагматичка компетенција при учењето англиски и германски како странски јазици“, спроведен на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Република Македонија. Целта на проектот беше да се испита прагматичката компетенција на македонските изучувачи на овие јазици врз основа на реализацијата на говорните чинови на замолување, извинување и приговарање и да се откријат оние елементи со кои студентите сè уште имаа проблеми. Во овој труд се осврнуваме на говорниот чин на приговарање. Корпусот на приговори се состоеше од 233 искази на американски говорители (АГ) и 211 искази на македонски изучувачи (МИ) на Б2 ниво собрани преку Прашалник за пополнување на дискурс и игра по улоги.

3. Опис на резултатите

При анализирањето на приговорите ги разгледавме стратегиите, рамките и модификацијата на приговорите, како и должината на исказите.

3.1. Стратегии и рамки на приговарање

Нашето истражување покажа дека АГ и МИ употребуваа исти стратегии при формулирање на приговорите. Најчеста беше стратегијата на

неодобрување, а по неа следеа стратегиите на обвинување и прекорување. Индиректните приговори, пак, беа многу ретки. Меѓутоа, можевме да забележиме дека приговорите за Доцнење и Оштетен автомобил се разликуваа по својата содржина. Разликата особено беше забележителна во ситуацијата Доцнење, каде АГ ги формулирале приговорите со јазични средства кои не се забележуваат во другите ситуации: сарказам, навредливи зборови како *incompetent, unreliable, dumb ass, asshole, dam*, и идиоматични изрази како *what the hell, what the heck, dude*. За разлика од нив, во голем број од исказите МИ употребувале изрази на помирување (*Five minutes is not a big deal; You're a little late, but it doesn't matter. We'll be on time*).

Приговорите и кај двете групи беа најчесто формулирани во вид на асертивни изјави, потоа замолувања и прашања. Асертивните изјави често ја потврдуваат упорноста на говорителот со употреба на глаголите *know, understand, believe, think, guess*, како и на епистемичните придавки *sure, surely, certain, certainly*. АГ ги користеле *think* и *don't think* (*I think there may have been a mistake on my grade; I don't think you graded me fairly*) како и изразот-формула *I don't think so; feel* и *don't feel* (*I feel I did well on this test; I don't feel right about it*); *don't understand* (*I don't understand why you gave me this grade*); *believe*, засилено со *do* (*I believe I did better; I do believe the end of the line is 2 miles away*); *guess* (*I guess there's not respect from you later*); како и придавката *sure* во негативни конструкции (*I am not sure why I got this grade*).

МИ исто така ги користеле *think* и *don't think* (*I think there is a mistake with my results; I don't think I've deserved this mark*), и *sure* и *surely*, но во потврдни реченици (*I'm sure that I can do much better*). Но не најдовме примери со *feel* и *don't feel*, ниту со *guess*. Исто така, имаше само два примера со *I don't think*.

Во поглед на замолувањето, резултатите од ова истражување покажаа дека и АГ и МИ почесто користат конвенционално-индиректно замолување од директното замолување. Конвенционално-индиректното замолување најчесто беше формулирано со модалните глаголи *can/could* и многу поретко со *will/would*. Разликата меѓу двете групи се зголемува со зголемување на директноста на замолувањето. АГ почесто употребувале *want/need* и императивни конструкции додека МИ почесто употребувале облигации. Табела 1 покажува дека постои голема разлика меѓу двете групи во поглед на употребата на глаголите *want, need* и *I'd like to*.

Табела 1 Употреба на глаголите *want, need* и *I'd like* кај АГ и МИ

АГ			МИ		
want	need	I'd like to	want	need	I'd like to
17%	66%	17%	52%	9%	39%

АГ ја зголемувале учтивоста на приговарањето со вградување на конвенционално-индиректните приговори во реченици со *I was wondering, I just wanted to ask if, do you think, is there any way, would you mind, and we better*. За

оваа намена, МГ ги користеле *I was wondering* и *would you mind*, но не и другите. Од друга страна, пак, користеле вградување со *I would like to ask you*, but also *I would kindly ask you, if you could, I want to know if, is there any chance that, and I will really appreciate if*, кои не ги сретнавме кај АГ.

Што се однесува до прашањата, и двете групи најчесто ги користеле во ситуациите за Доцнење и Оштетен автомобил. Некои од овие прашања наликуваат на прашањата за барање информации, но најчесто претставуваат обвинување и прекорување: *Why didn't you tell me about the dent?*

3.2. Внатрешна модификација на приговорите

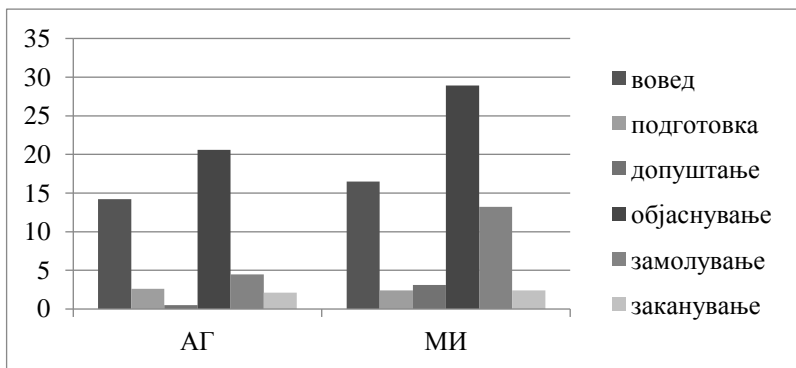
Внатрешната модификација на приговорите и во двете групи беше многу мала. Најголемиот број ублажувачи се среќаваа во поединечни случаи. Повеќе случаи имаше со *I think, just и a little (bit)*. И двете групи користеле хипотетички конструкции, но само АГ користеле минато време и лексеми со понеодредено значење (*hope, try, guess*). АГ, но не и МИ, го намалувале растојанието со маркерот за солидарност *guys*.

Од засилувачите, МИ најчесто користеле *really, so, и very*. *So* почесто се среќаваше од останатите и во приговорите на АГ, но *very* и *really* се среќаваа во по два примера само. И двете групи го користеле *just*.

Во поглед на индикаторите на одговорност (commitment upgraders), и АГ и МИ го користеле *I know*, а МИ ги користеле и силните придавки како *I'm sure/certain*. Сепак, најчесто ги засилувале своите приговори со силни лексеми како *hard, mad, at least, disturbing, irresponsible, blind, impolite*. АГ користеле повеќе придавки за евалуација на личноста како *unfair, unreliable*, како и повеќе колоквијални и саркастични изрази како *What the heck, the hell, dam; Thanks for being on time; Nice of you to finally show up*. Вакви не сретнавме кај МИ.

3.3. Надворешна модификација

Како што веќе забележавме, внатрешната модификација на приговорите и кај АГ и кај МИ е мала. Своите приговори почесто ги правеле поубедливи со надворешна модификација, како извинување, објаснување, закана, и сл. Приговорите на АГ најчесто се состојеа од два или три дела, а на МИ од три или повеќе дела. Слика 1 покажува дека и двете групи најчесто користеле објаснувања, а по нив воведување и замолување.

Слика 1. Употреба на надворешна модификација во приговорите на АГ и МИ

4. Јазични карактеристики за кои се потребни дополнителни инструкции

Резултатите на ова истражување покажаа дека и двете културни групи користат исти стратегии и рамки за формулирање на приговорите. Сепак, родените говорители од кои побаравме мислење за соодветноста на приговорите на МИ сметаа дека некои од нив беа несоодветни. Тука би сакале да истакнеме некои од причините кои придонесуваат за ваквата несоодветност.

4.1. Културна перцепција

Веќе забележавме во 3.1 дека исказите на двете групи значително се разликуваа во ситуациите за Доцнење и Оштетен автомобил заради различната културна перцепција. Затоа потребно е наставните програми да ги опфаќаат овие ситуации за кои имаме различна перцепција и да го разгледуваат односот кон нив во двете култури. Со оглед на улогата на англискиот јазик како *lingua franca* добро е тие да се разгледуваат и од гледна точка на повеќе култури.

4.2. Должина на исказите

При разгледување на исказите веднаш паѓа в очи нивната должина. Во сите задачи, МИ користеле повеќе стратегии по обраќање од АГ, 2,7 наспрема 1,4. Најголем број од нив ги објаснуваат причините за приговарањето. Иако исказите на МИ се подолги, тие не се поефикасни. Напротив, нивните приговори се распинати, исполнети со повторувања, со повеќе расправање, со што се загрозува лицето на соговорникот. За разлика од нив, приговорите на АГ се јасни, конкретни и учтиви.

4.3. Модификација на приговорите

Приговорите на МИ звучат несоодветно заради следните појави при нивното модифицирање:

1. Поретко вградување на прашањата во други изрази (*I just wanted to ask if; I was wondering if; I would like to ask*) или вградување со погрешни изрази како и избегнување на конверзациското *we better*.

2. Ретко користење на минатото време, хипотетички конструкции и на слабите модални глаголи (*I thought; I wanted to talk to you; I think there may have been a mistake on my grade; I think there might be a mistake*);

3. Некористење на негативни конструкции од типот *I'm not sure why I got this grade*. Во многу случаи во кои АГ употребувале негативни конструкции, МИ не само што употребувале позитивни конструкции туку и ги засилувале со прилози за засилување, како во *I don't think you graded me fairly* наспрема *I really think I deserve a higher mark; I'm not sure why I got this grade* наспрема *I'm really sure that I deserve a higher grade*. МИ не знаат како да ги ублажат своите приговори и да ги направат подипломатски.

4. Веќе ја забележавме разликата во употребата на замолувањата со *want, need* и *I'd like to*. *Need* исто така се користи за изразување на потребите на говорителот, но не е толку силно како *want*. Општо земено, МИ користеле

повеќе силни модални глаголи, вклучувајќи го и *must*. Тие користеле повеќе облигации со модалните глаголи *should, have to, must* и *can't*.

5. Од лексичките изрази кои се користат за внатрешна модификација, повеќе внимание треба да се обрне на модалните прилози: *perhaps, maybe, possibly* (*Do you think you could possibly turn down the volume a bit? Hey, I have this huge test tomorrow I'm trying to study for. Could you maybe keep it down?*); средствата за намалување: *a little bit, a bit, a little, a second, not very much, just, simply, only* (*I just wanted to ask if you could be less noisy; Hey can you please keep it down a little I'm really trying to study for a test tomorrow*); средства за изразување непрецизност: *kind of, sort of, somehow, in a way* (*You're kind of too noisy; Would you mind turning the music down and keeping it somewhat quiet?*); глаголи за изразување знаење и несигурност: *I don't think, Do you think, I (don't) feel, I guess, I suppose, It seems, I don't know, I mean, try* (*Do you guys think you could keep it down a bit. I don't think it's fair for you to cut in. I feel like I deserve a better grade*); маркери за намалување на растојанието и изразување солидарност: *I know/ understand; do you know/ understand; okay?; guys* (*Do you guys think you could keep it down a bit?*).

6. Интересен е начинот на кој МИ го користат изразот *I think*. Во ситуации во кои се користи со засилувачи како силни или средни модални глаголи или со давање објаснување, *I think* звучи силно и асертивно и го потврдува ставот на говорителот (*Excuse me, I've been waiting for an hour. I don't think it's fair for you to cut in*). *I think* звучи поублажено кога се користи во минато време (*I thought you were coming at 8.30*), или со слаби модални глаголи (*I think there may have been a mistake on my grade; I think there might be a mistake*). Меѓутоа, ваква употреба на *I think* не забележавме во приговорите на МИ. Во сите приговори на МИ, *I think* се користи со силни или средни модални глаголи и со друг вид на засилувачи (*I think there must be some mistake; I really think that I should have a higher mark*) или со аргументи (*Professor I really think I deserve a higher mark for this final. I've studied so hard and I'm pretty sure I do not have that much mistakes*).

7. Една од најзабележителните разлики меѓу македонските и американските приговори е употребата на средства кои изразуваат замагленост и нејасност: *try, feel, guess*, кои беа забележителни во приговорите на родените говорители додека во приговорите на МИ воопшто не се среќаваа (*Can you please try to keep the noise down; You're late, now I will be late for my class. Try to be on time. I don't feel right about it*). Употребата на *try* и *feel* во овој контекст е во согласност со принципите на негативната учтивост за неприсилување и ненаметнување.

8. Во поглед на надворешната модификација, МИ многу често користеле извинување, почесто од АГ. Освен тоа, додека АГ извинувањето најчесто го формулирале со *Excuse me*, МИ најчесто користеле (*I'm*) *sorry*, често засилено (*Sorry for interrupting you, I am very sorry to disturb you, I'm really sorry to bother you*). Така обликувани, исказите звучат несоодветно во дадените контексти. Се чини дека дури и на Б2, МИ не ја забележуваат разликата меѓу *Excuse me* и *I'm sorry*. Исто така постои потреба од укажување на функцијата на другите дополнителни стратегии, како давање комплименти, допуштање, и сл.

9. МИ не се сигурни ни при користењето на изразите за обркање. При обраќањето кон непознати луѓе, користеле *sir (I'm sorry sir, but we are all waiting for tickets)*, но исто така и *Mr/Mrs (Mr./Mrs. can you turn down the music?)* без додавање презиме. На професорот му се обраќале со *Professor* без користење презиме (*Professor, I'm sorry to interrupt*), како и *neighbor (Excuse me, neighbour, would you mind being more quiet)*.

Според резултатите од истражувањето, дојдовме до заклучок дека при развивање на компетенцијата за приговарање треба да се зголеми свесноста на изучувачите за следното:

- Реализацијата на секој говорен чин, вклучувајќи го и чинот на приговарање, зависи од ситуацијата и од тоа како културата за која се работи гледа на односот на учесниците во неа и на сериозноста на прекршокот: во САД одењето преку ред е сериозен прекршок, додека во Македонија тоа е речиси секојдневна појава. Ако приговарањето не е соодветно формулирано, може да доведе до сериозно нарушување на односите.

- Приговорите треба да бидат јасни и конкретни. Говорители треба отворено да ги кажат своите забелешки, а не да бидат неопределени и нејасни.

- Во англосаксонската култура преовладува негативната учтивост според чии принципи говорителот не треба да му се наметнува на соговорникот. Затоа приговорите често се формулираат како прашања или како замолување, и често се ублажуваат со внатрешна или надворешна модификација.

- Приговорите не треба да бидат премногу долги и да влегуваат во расправија или да критикуваат: целта треба да се постигне на брз, јасен и ефикасен начин.

5. Заклучок

Наставата по странски јазици, особено по англиски јазик, денес во голем дел е насочена кон подготовка на изучувачите да ги положат меѓународните испити кои се нудат на ова поле. Повеќе време се посветува на стратегиите потребни за положување на овие испити отколку на стекнувањето комуникациски вештини за опстојувањето во оштеството на јазикот кој се изучува. Целта на овој проект е да се излезе од овие рамки и да се испита колку МИ на англискиот јазик се спремни да се впуштат во секојдневието на јазикот кој го изучуваат. Прагматичката компетенција на изучувачите во овој случај беше направена врз основа на говорниот чин на приговарање. Резултатите од истражувањето укажаа на кои прагматички аспекти треба да се обрне повеќе внимание за да се подобри прагматичката компетенција на изучувачите. Тие беа искористени за составување програма и е-модули за совладување на говорниот чин на приговарање. Во следната фаза, ќе направиме анализа на задачите кои изучувачите ги изработија во оваа фаза за да испитаме дали и колку наставата може да ја подобри прагматичката компетенција на изучувачите. Нашето истражување претставува скроман придонес за развивање на интересот кон прагматичките истражување и нивно вклучување во наставата и во изработката на наставните програми.

Референци

- Alcón, E. S., & Martínez-Flor, A. (2008). *Investigating Pragmatics in Foreign Language Learning, Teaching and Testing*. Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters.
- Bardovi-Harlig, K. (1999). Exploring the interlanguage of interlanguage pragmatics: A research agenda for acquisitional pragmatics. *Language Learning* 49, 677-713.
- Bardovi-Harlig, K. (2001). Evaluating the empirical evidence: Grounds for instruction in pragmatics? Bo K. R. Rose, & G. Kasper, *Pragmatics in language teaching* (стр. 13-32). Cambridge: Cambridge University Press.
- Barron, A. (2003). *Acquisition in interlanguage pragmatics*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Blum-Kulka, S., House, J., & Kasper, G. (1989). *Cross-cultural pragmatics: requests and apologies*. Norwood: Ablex Publishing Corporation.
- Cohen, A. D. (2017). Teaching and learning second language pragmatics. Bo E. Hinkel, *Handbook of research in second language teaching and learning, Vol. 3* (стр. 428-452). New York: Routledge.
- Cohen, A. D., & Ishihara, N. (2005). Strategies for learning and performing L2 speech acts. *Intercultural Pragmatics* 2 (3), 275-301.
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ishihara, N. (2011). Co-Constructing Pragmatic Awareness: Instructional Pragmatics in EFL Teacher Development in Japan. *TESL-EJ* 15 (2).
- Ishihara, N., & Cohen, A. (2010). *Teaching and learning pragmatics: Where language and culture meet*. London: Longman.
- Kasper, G., & Blum-Kulka, S. (1993). *Interlanguage pragmatics*. New York, Oxford: Oxford University Press.
- LoCastro, V. (2012). *Pragmatics for language educators. A Sociolinguistic perspective*. New York, NY: Routledge.
- McConachy, T., & Hata, K. (2013). Addressing textbook representations of pragmatics and culture. *ELT Journal* 67 (3), 294-301.
- Roever, C. (2009). Teaching and testing pragmatics. Bo M. H. Long, & C. J. Doughty, *The handbook of language teaching* (стр. 560-577). Chichester, UK: Blackwell Publishing.
- Rose, K. R. (2000). An exploratory cross-sectional study of interlanguage pragmatic development. *SSLA* 22, 27-67.
- Rose, K. R. (2009). Interlanguage pragmatic development in Hong Kong, phase 2. *Journal of Pragmatics* 41, 2345-2364.
- Trosborg, A. (2010). *Pragmatics across languages and cultures*. Berlin, New York: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG.
- Wigglesworth, G., & Yates, L. (2007). Mitigating difficult requests in the workplace: What learners and teachers need to know. *TESOL Quarterly* 41, 791-803.